

НОВИОТ ЗАКОН ЗА ТУТУН - ОЛЕСНУВАЊЕ ЗА ТУТУНАРИТЕ ИЛИ...

Дали новиот Закон за тутун и тутунски производи, кој од први март стапи на сила, ќе им го олесни животот на околу 30-40.000 семејства - тутунпроизводители во државата? Република Македонија е најголем производител на тутун во регионот, со годишно производство од 20.000 до 30.000 тони, што говори дека државата воопшто не треба да ја запостави оваа традиционална дејност. Главни забелешки за Законот се дека не е дефиниран рокот за исплата на тутунарите, почетокот на откупот, недефинираната премија од 30 денари, формирањето заштитна цена... Не беа прифатени повеќе од 70 поднесени амандмани. Новиот Закон треба да овозможи по три денари од кутија цигари да одат за тутунарите.

ваат само десет милиони евра за земјоделие, меѓу што и за тутунот. Реагиравме во Законот да се дефинира колку пари конкретно е предвидено за тутунот, барем 50 отсто од средствата. Со оглед

Донесувањето на овој Закон има цел да ги уреди примарното тутунско производство, финансирањето, откупот, обработката на тутунот, прометот на ферментираниот тутун, како и производството и прометот на тутунските производи.

По три денари од кутија цигари би требало да одат за тутунарите.

■ Пишува:
Рената МАТЕСКА

"Сојузот на здруженијата на тутунпроизводителите на Македонија уште поодамна предложи да се поскапат цигарите, што дури сега се прифати во владините кругови. Ние уште порано предлагавме пет денари од цигарите да се одделат за примарното тутунпроизводство. Идејата е добра со оглед дека такви стимулации има и во другите земји производители на тутун. Но, за жал, од парите од цигарите ќе добијат и министерствата за здравство и за екологија, а она што останува е наменето за поттикнување на севкупното земјоделско производство, а не само за тутунот. Доколку вкупните средства, 30-35 милиони евра годишно, беа наменети за земјоделството тогаш ќе имаше поголеми резултати. Сега остану-

на севкупните проблеми во земјоделството постои опасност за тутунот да не остане ништо", вели Томислав Петрушевски, секретар на Сојузот на здруженијата на тутунпроизводителите на Македонија.

Не е спорно дека Законот е за поздравување и претставува чекор напред. Добро е што со нешто се стартува. Инаку, досега ние сме единствена земја во регионот која произведува тутун а нема стимулации.

БЕЛИ ДЕНОВИ ЗА МАКИ СО ЖОЛТО

ТОМИСЛАВ ПЕТРУШЕВСКИ, СЕКРЕТАР НА СОЈУЗОТ НА ЗДРУЖЕНИЈАТА НА ТУТУНОПРОИЗВОДИТЕЛИТЕ НА МАКЕДОНИЈА

☀ Господине Петрушевски, кои се главните новини во Законот за тутун и тутунски производи, кој неодамна беше усвоен?

ПЕТРУШЕВСКИ: Прв пат е донесен еден комплетен Закон, кој ќе ја регулира севкупната материја во тутунското стопанство, почнувајќи од договарањето, откупот, обработката, преработката и пласманот на тутунот. Ние досега имавме Закон само за производство и откуп на тутун. Ова е сега комплетен закон, кој ја регулира целата проблематика. И на таму останува фактот дека тоа треба да биде договорено и организирано производство. За секое производство треба да има склучено договор со откупното претпријатие, а производителот може да избира со кого ќе склучи договор, кој нуди подобри услови. Надминато е она што беше порано, дека откупното претпријатие може да склучува договори само во својот регион, а производителот може да избира. Не се предвидува производство на тутун без склучен договор, а производителот мора да има обезбедено семе исклучително од овластен производител. Целиот циклус е регулиран со оглед дека се предвидени и казни одредби за непочитувачите и активно вклучување на инспекцијата во спроведувањето на Законот. Сметаме дека со ваков начин на договарање ќе се надминат досегашните проблеми, на пример, кога еден производител за едно исто производство склучува договори со повеќе откупвачи, што влеваше несигурност. Најголемите реагирања беа околу терминот за почетокот на откупот, за што и ние инсистиравме. Секогаш се залагавме да се утврди датумот на почнување на откупот, но ова не се прифати, додека е утврдено завршувањето на откупот кое мора да биде на 31 март. Што се однесува до забелешките во однос на проценката на тутунот ќе напомам дека откупот се врши согласно мерилата за проценка на квалитетот и квантитетот на тутунот, тоа се подзаконски акти, кои ги издава министерот. Со тие мерила се предвидени 6 класи, а има плус 3 до-

полнителни. Овој систем функционира во последните 20 години. Ние како Здружение согласно претходниот Закон имавме свој проценител кој учествуваше во проценката, но сега тоа го немаме.

☀ Има ли иднина за "жолтото злато" во државата, со оглед на фактот дека сме најголеми производители во регионот според бројот на жители?

ПЕТРУШЕВСКИ: Најголем проблем претставува функционирањето на Тутунскиот комбинат Прилеп, кој на времето беше еден од најголемите откупвачи, кој го диктираше темпото, линијата на проценка на тутунот, за последните години ситуацијата драстично да се смени. Годинава се почувствува дека Комбинатот навреме не обезбеди пари и благовремено не почна со откупот. За време на преговорите со премиерот предложив Тутунскиот комбинат Прилеп да го направиме државно претпријатие, со што би се надминале проблемите и би се држела рамнотежа со странските откупни претпријатија. Всушност, ова е веќе видена работа, на пример, Турција има државен монопол. Но, веројатно ваквата идеја не се вклопува со глобалните економски планови, иако премиерот рече дека тоа теоретски е можно.

Околу 30.000-40.000 семејства во државата произведуваат тутун, а Македонија е најголем производител на тутун во регионот, со годишно производство од 20.000-30.000 тони и учествуваме со 3 отсто во светското производство на ароматични типови тутун, или 0,3 отсто од вкупното светско производство. Со влегувањето на странците во овој бизнис се редуцираа македонските откупни претпријатија на 7-8, а некогаш ги имаше 23. Многу е битно доколку еден ден станеме членка на ЕУ, да се посочи со која квота на производство на тутун настапуваме. Но, со стимулациите од 30 денари и со просечна цена од околу 130 денари сметам дека ќе има интерес да се произведува тутун.

А ЦРНИТЕ ТО ЗЛАТО?!

Според доброупатените, реколтата од 2004 година беше со ист квалитет како оваа од 2005 година. Просечната цена во 2004 година беше околу 132-133 денари, а прв пат во договорите за производство на тутун за реколтата од 2005 година цените беа зголемени за осум отсто. Проценките беа дека со ова зголемување за последната реколта можеше да се постигне цена од 145-150 денари, она што го бараа и тутунарите.

Претпријатијата проценија дека за претходната реколта проценувањето било потолерантно во полза на тутунарите, додека оваа година беше построга, што предизвика револт бидејќи наместо очекуваната се дојде до просечна цена од 120 денари.

Откупот треба да заврши на 31 март, а согласно новиот Закон треба да очекуваме и подобри времиња за тутунопроизводителите во државата.

Собранието на Република Македонија на четвртото продолжение на деведесет и деветтата седница, одржана на 14 јуни 2005 година, го разгледа и го усвои Предлогот за донесување Закон за тутун и тутунски производи и заклучи Владата на Република Македонија да изготви и на Собранието да му достави предлог на закон за тутун и тутунски производи, и при тоа да ги има предвид предлозите и мислењата содржани во извештаите на работните тела и од расправата на седницата на Собранието на РМ.

Законодавно-правната комисија даде забелешки по поедини членови, кои во целост се прифатени и внесени во оваа фаза на изработка на Законот.

Комисијата за земјоделство, шумарство и водостопанство даде забелешки по Предлогот за донесување Закон, кои во голем дел се прифатени и се внесени во членовите 7, 10, 13, 14, и од 50 до 57 од предложениот текст на Законот.

По однос на забелешката дека во член 1 треба да се додадат зборовите "организирано производство", се оцени дека тоа е обезбедено преку начинот на користење на семето, евиденцијата на површината, производството, типот на тутун, производителите, како и одредбата со која производителите на тутун се обврзани да склучат договор за производство и откуп на тутун со откупувачите.

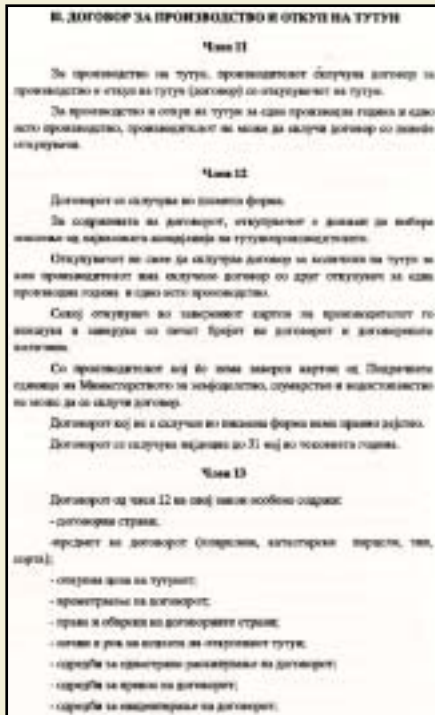
Забелешката со која се бара откупувачот да обезбеди финансиски средства за набавка на семе и заштита на расадот од болести, како услов за добивање на решение за упис во регистарот на откупувачи, оценето е дека оваа обврска треба да ја регулираат странките во договорот.

По однос на формирање посебен фонд за развој на примарното производство на тутун во државата, се оценува дека ова би значело зголемување на администрирање и буџетски трошоци, поради што е пристапено кон поефикасно решение преку донесување програми со користење на постоечката администрација.

За користењето домашен ферментиран тутун во соодветен процент при производството на цигари, се оцени дека не треба да се регулира со овој Закон, бидејќи преку пазарните потреби и механизми производителите на цигари ги наоѓаат своите интереси.

Согласно расправата на седницата на Собранието на Република Македонија во ниту една дискусија на пратениците не изостанаа укажувањата дека тутунот е стратешка култура, дека државата треба да го стимулира тутунското производство, дека треба да се воведат ред во откупот на тутунот, како и дека државата треба да гради фискална политика за цигарите и развојна политика за тутунот како трудоинтензивна индустриска култура со чие одгледување се занимаваат околу 160.000 производители и треба да се разгледува од економски, трговски, фискален, социјален и демографски аспект. Неговото значење се поткрепува со следните показатели:

- Учество на тутунската индустрија во вкупното индустриско производство - 3,9 отсто;
- Вработени во тутунската индустрија - 3.474 (4,1 отсто од вкупно вработените во индустријата);
- Инсталирани капацитети за производство и преработка на тутун - 53.000 тони;
- Со производство на суров тутун во лист - 160.000 производители (40.000 домаќинства) или со 18,6 проценти учество во вкупната работна сила во Македонија (вкупна работна сила во 2003 година 861.000);
- Производство на суров тутун се одвива во 5 производни реони и изнесува околу 24.000 тони, на површина од околу 18.000 ха (десетгодишен просек);
- Сортиментот се состои од ориентален ситнолисен аромати-

чен тутун (со учество од 90 отсто од вкупното производство), кој се бара на странските пазари;

- Извозот на суров тутун изнесува околу 20.000 тони (или 86 отсто од производството);
- Извозот на цигари изнесува околу 1.300 тони;
- Сувиот тутун учествува со 1,95 милијарди денари (31.871.601 евра) или со 7 отсто во вкупната вредност на растителното производство 26.561.686.000 денари (434.014.477 евра).

Донесувањето на овој Закон има цел да ги уреди примарното тутунско производство, финансирањето, откупот, обработката на тутунот, прометот на ферментираниот тутун, како и производството и прометот на тутунските производи.

Истовремено, има цел да се применат и членовите 2, 3, 4, 5, 7, 8, 12 и 13 од Директивата бр. 2001/37/ЕЕЗ. Во врска со овие одредби изготвена е корелациона табела, која се доставува во прилог и од која може да се види содржината на преземените европски одредби.

Овој Предлог на Закон за тутун и тутунски производи се изготвуваше во соработка со претставници од Сојузот на здруженијата на тутунпроизводители, Тутунски комбинат Прилеп, Институт за тутун во Прилеп, Стопанска комора на Република Македонија и Факултетот за земјоделски науки и храна.

Истовремено, се имаа предвид и следните документи и политики:

- Стратегија за контрола на тутунот заради обезбедување и унапредување заштита на здравјето на населението во Република Македонија, 2005-2010;
- Рамковна конвенција за контрола на тутунот на Светската здравствена организација;
- Аграрната политика во тутунското производство на Европската заедница.

Предлогот на Закон за тутун и тутунски производи се состои од 13 глави.